

Rossz szándékkal volt kikövezve

kronológiai vázlat

1934. február – Vas vármegye főispánja sajátkezű kérvényt írt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a magyar polgárok gyerekektől elkülöníthessék a cigányok gyerekeit, s e célra állami segítséggel cigányiskolát hozhassanak létre, mivel „...a nagyrészt csirkefogó, rossz magaviseletű és fertelmesen piszkos gyermekhad a magyar polgárgyerekek erkölcsi fejlődését, higiéniáját és egészségét is állandóan veszélyezteti”.

1934. április – A Magyar Közigazgatás 1934/16. számában Endre László (a később a zsidók deportálását szervező államtitkár) követelte a kóbor cigányok állami koncentrációs táborba zárását, a cigány gyerekek menhelyekre vitelét, és a „rovott múltú, aljas ösztönökkel rendelkező és átörökölt betegségekben szenvedő” cigány férfiak sterilizálását.

1934. december – Jelentésében a Gazdasági Nyilvántartó Hivatal hat olyan területet sorolt fel, ahonnan „a cigányoknak a környező lakosság panaszai miatt” tovább kellett költözniük.

1935. február – A székesfehérvári államrendőrség vezetősége a közbiztonság megóvása érdekében nemrégiben olyan rendeletet bocsátott ki, hogy a közeli cigánytelep lakói Székesfehérvár városában csak reggeli hét órától esti tíz óráig tartózkodhatnak.

1936. november – A Magyar Közigazgatás 44., 46. és 47. számában közzéteszik Varsányi István Cigánykódex megalkotását célzó javaslatát, amely vagyonekborzással (szekerek, kordék), röghöz kötéssel, kényszermunkával és testi fenyegetéssel (férfiak: botozás, nők: kaloda és hajlevágás) kívánná megoldani a vándorcigány-kérdést.

1937. – A nagy- és kisbicsérdi cigánytelepeken élő romákat a nagybicsérdi helyi elöljáróság kitiltotta a faluból, ahová azután csak hatósági kísérettel léphettek be.

1938. – A belügyminiszter kiadta a 66.045/1938. B. M. sz. rendeletet, amely egyebek mellett – rögzítette, hogy minden cigányt gyanús egyénnek kell tekinteni.

1938. május – Zala vármegye felirattal fordult a belügyminiszterhez a cigányok letelepítése tárgyában. Azt javasolták, hogy gyűjtsék össze a cigányokat, majd rendőri felügyelet alatt tanítsák meg őket földművelésre és „gyermekükkel együtt iskoláztatásával” végezzék el a polgárosításukat. (Felterjesztésükhöz rövid időn belül több vármegye is csatlakozott.)

1938. szeptember – Baranya vármegye törvényhatósági bizottsága ülésén saját javaslatként azzal egészítette ki Zala vármegye, a belügyminiszterhez felterjesztett feliratát, hogy kezdeményezte az örökölhető betegségekben szenvedő cigányok továbbszaporodásának meggátolására szolgáló intézkedés (gyakorlatilag a sterilizálás) kiadását.

1939. január – A sokoróaljai járás főszolgabírája Győr-Moson-Pozsony vármegye alispánjának „a cigánykérdés rendezése” ügyében a minden foglalkozásra kiter-

jedő teljes eltiltást, a vándoripari, a mutatványos engedélyek bevonását keveselve, a romák munkatáborba zárását sürgette. *„Kereken azt kell állítanom, hogy a modern külföldi államok az ilyen és ehhez hasonló élősdni nemzetfajokat lassú kipusztulásra ítélték és addig is, míg ezt közelebbről meg tudták oldani, a munkatáborba való gyűjtést és ott való dolgoztatásukat kötelezőnek mondták ki...”*

1939. július – Szabó Zoltán professzor az egyik nyári egyetemi előadásában szükségesnek jelentette ki, hogy az európai rasszoktól idegen, de mégis az országban élő zsidóságot és cigányságot teljesen akadályozzák meg a magyar fajjal való kereszteződésben.

1939. szeptember – Pest vármegye közgyűlésén P. Varga Vince felszólalásában jelezte, hogy *„elszaporodtak Pest környékén a kóbor cigányok, akik lopásból, szélhámosságokból élnek, sürgős intézkedéssel meg kell a cigányokat rendszabályoznia annál, is inkább, mert nagymértékben terjesztik a ragályos betegségeket. A visszacsatolt Felvidékről is rengeteg cigány özönlött el a főváros környékét, zaklatják a közönséget”.*

– Internálják és közmunkára fogják a cigányokat – adta hírül a Pesti Napló szeptember 18-ai száma.

1940. – Az év folyamán a Kecskeméti Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara kiadásában megjelenik Gesztelyi Nagy László (a Kamara igazgatója, országgyűlési képviselő) *„A magyarországi cigánykérdés rendezése”* című könyve, melyben megoldásként egyebek mellett a romák koncentrációs táborba zárását, további szaporodásuk feltétlen megakadályozását javasolja: *„A legradikálisabb eszközökhöz kell nyúlni.”*

1940. január – Fejér vármegye alispánja 47/1940. sz. körrendeletében megtiltja a romáknak, hogy igavonó állatokat tartsanak. Elrendeli az igavonók értékesítésének kötelezettségét, ennek hiányában az előjáróságok által megtartott árverezését is. *„A záros határidőn túl tartott, vagy szerzett állatok és járművek azonban minden árverés, illetve értékesítés nélkül elkobzandók és megsemmisítendőek.”* Az intézkedés-csomagban a lovak, szamarak és kutyák elvétele, a cigányok rendszeres havi szőrtelenítése (haj, hónalj, fanször) és a vadházasságok felszámolása is szerepelt.

1940. május – Budapesten megalapították a Magyar Nemzetbiológiai Intézetet, melytől többek között a magyarság „fajtaelemeinek” genetikai elemzését, a nemzetet összetevő „fajelemek és népcsoportok biológiai értékéről” kataszter készítését, a cigányok és a magyarok kereszteződéséből született utódok „életteni saját-ságainak” vizsgálatát várták.

1940. augusztus – A csendőrség központi nyomozóparancsnoksága megkezdi egy külön cigánynyilvántartás felfektetését, amely minden cigányra kiterjedt volna. (1941. május 1-jéig 2475 romát vettek jegyzékbe.)

1941. január – Debrecen rendőrkapitánya parancsa alapján a „külsőségi cigányokat” csak a hét egy napján, péntekenként engedik be a városba.

1941. február – Az Országgyűlés ülésén Forster György, a Magyar Élet Pártja képviselője interpellációban követeli a cigányok munkatáborba zárását és rájuk vonatkozóan statárium kihirdetését, mivel a magyar falvaknak „a cigánykérdés éppen olyan, mint a zsidókérdés a nemzet szempontjából”. A parlamenti jegyzőkönyv szerint egy hang a szociáldemokraták soraiból közbeszólt: *„jön az első cigánytörvény!”*. Bárczay János földművelési államtitkár válaszolva ígéretet tett, szorgalmazni fogják a belügyminiszteri intézkedést.

1941. április – Az „országgyarapítás”, Nagy-Magyarország helyreállításának újabb lépéseként az *Újvidéket* visszafoglaló (megszálló) magyar katonai parancsnokság kiadott rendelete értelmében azoknak a cigányoknak is három napon belül el kell hagyniuk addigi lakóhelyüket, akik 1918. október 31-e előtt „Magyar-

ország területén községi illetőséggel nem bírtak, valamint az ilyen egyéneknek leszármazottjai, azaz a bevándoroltak és betelepülők...”

1941. május – Szöllősy Sándor a Nyilaskeresztes Párt Országépítési Irodája számára megírta javaslatát, melyben kijelentette: *„Ez a nemzetvédelmi szempontból is egész értéktelen népség iszik, kártyázik, koldul, itt-ott muzsikálgat, de ebből megélni nem tud, dolgozni pedig nem akar... Szaporaságuk külön veszedelem, amikor színmagyar vidékek népességét a gyermekbetegségek és az egyke tizedelik. Élveszületési arányszámuk egyes vidékeken háromszor akkora, mint a magyarságé. Ha más megoldás nincs, sürgősen munkatáborokba kell ezt a szociális, erkölcsi és egészségügyi szempontokból egyaránt veszedelmet jelentő népséget összegyűjteni, ahol emberséges bánásmód fogja majd ártalmatlanná, az oktatás pedig hasznavehetővé tenni, idővel, őket! [...] Legjobb volna azonban az egészet visszatelepíteni oda, ahonnan jöttek, vagy kihálásra ítélni, mert örök veszedelmet fognak képezni a kultúrnépek számára, mint a zsidók.”*

1941. július – A kárpátaljai kormánybiztos utasítására a magyar polgári és katonai hatóságok segítségével a magyar állampolgárságot hivatalos iratokkal bizonyítani nem tudó több mint húszezer zsidó és roma embert gyűjtöttek össze magyarországi táborokban, majd Kőrösmezőn, a határváros gyűjtőtáborában.

– Eitner Ákos az ún. harmadik zsidótörvény képviselőházi vitája során felszólalásában kifejtette: meg kell akadályozni „a zsidósághoz sok tekintetben nagyon hasonló” „parazita” „egészen alacsony rendű és silány fajnak”, a cigányságnak keveredését a magyarral, illetve a beteg egyedek szaporodását, akár „a legdrasztikusabb ókori eljárás, a kasztrálás” segítségével is.

– Az Országos Orvosi Kamara elnöke, Orsós Ferenc professzor a parlamenti felsőházban kezdeményezte a magyar-cigány vérkeveredés (házasságkötés, nemi kapcsolat) törvényi tilalmát, „mivel német kutatók bizonyították, hogy a keverékek közül kerülnek ki a legsúlyosabb bűnözők.” A javaslatot a Ház nem fogadta el.

1941. szeptember – A Népegészségügy folyóirat e havi számában a karcagi dr. Mészáros Elek kollektív munkatáborokat sürgetett a cigányok számára, mivel „nemzetvédelmi értékük jóformán semmi”.

1942. – Esztergom városa tervezetet készített a helyi illetékességű cigányok kényszerlakhelye: egy zárt cigánytelep, gettó kialakítására. („Cigánynak tekintendő minden cigány személy, továbbá, aki cigányokkal él együtt. Cigányok a telepet csak munkavégzés céljából hagyhatják el, a városi sétányon nem haladhatnak át, a városi padokra nem ülhetnek le.”) A tervezetet a Belügyminisztérium nem hagyta jóvá.

– Szentkirályi Zsigmond Kassán kiadott „A cigány kérdés” című munkájában a cigányok sterilizálását ajánlotta a cigányprobléma megoldásaként.

1942. február – Ravasz László református püspök rádioprédikációjában a zsidók és a cigányok keveredése ellen is tiltakozott, és panaszkodott, hogy utóbbit még nem korlátozza törvény: *„Tudományosan még nincs eldöntve, hogy a zsidófajtaival való keveredés a magyar fajtára előnyös-e, vagy hátrányos. Ameddig az egyéni tapasztalatok érvek, inkább az utóbbit lehetne állítani. Magyar és zsidó külön-külön több értékes egyedet termel, mint keveredve. [...] A magyarságtudomány tegye módszeres vizsgálat tárgyává, s ha úgy találná, hogy a magyar-zsidó-keverék nem szerencsés, meg kell tenni a védő intézkedéseket. Azt már világosan látjuk, hogy a magyar-cigány keveredés ártalmas, ennek megfelelő intézkedés még nincs [...] a tiszta fajiságú magyar a sarokban áll, s a kevert, vagy idegen fajok az asztal tetején ágálnak. Egyenjogúságot a magyaroknak – Magyarországon”.*

1942. május – Pest vármegye közigazgatási bizottsági ülésén úgy döntött, hogy felirattal fordul a belügyminiszterhez azt kezdeményezve, hogy a cigányokat gyűjtésük össze az ország valamelyik részén és szigorú ellenőrzés mellett dolgoztassák.

– Dr. Borsy Lajos a Népegészségügy 1942/18. számában megjelent írásában felvetette: *„A tengelyhatalmak győzelme esetén – a nagy európai újjárendezés kapcsán – valószínűleg alkalom lenne rá, hogy fölös számú cigányainkat Oroszország távolabbi területére telepítsük.”*

1942. augusztus – A Népegészségügy című szakfolyóiratban Lengyel község körorvosa, Okályi Ákos ezt írja: „A végső cél a cigányok eltüntetése legyen”.

– Munkács város képviselő-testületének közgyűlése úgy határozott, hogy „jogerőssé vált határozat alapján a cigányokat megfelelő helyre kitelepíteni”. (Nem történt meg a végrehajtás.)

1942. szeptember – „A cigánykérdés Németországban” címmel jelenik meg, a náci gyakorlatot ismertető írás a Délvidék e napi (1942/219.) számában.

1942. november 18. – Tassy Kristóf képviselő az igazságügyi minisztérium 1943. évi költségvetési vitája során tett felszólalásában a cigányügyre is kitér. „Már sokszor előhoztuk itt ezt a kérdést, már sokat írtak, beszéltek róla, azonban még nem történt semmi, pedig a magyar falu népe örökké hálás lenne annak, aki valahogy egyszer s mindenkorra megszabadítaná a társadalmat a cigányoktól. Ismételten kérem az igazságügy-miniszter urat, tegyen igazságot ezen a téren is, és szabadítsa meg valahogyan az ország népét ezektől a páriáktól.”

1942. november – Az országgyűlés képviselőházának ülésén Gesztelyi Nagy László a közellátási tárcanélküli minisztérium 1943. évi költségvetésének előterjesztésében kijelenti: „T. Ház! A cigányok élelmezésének kérdése külön elbírálás tárgya kell, hogy legyen. Lehetetlenség, hogy a dolgozó munkás rétegeknek kárára a százezres cigány tömeg hasonló módon élelmeztessék, amelynek nincs állandó lakása, nincs állandó foglalkozása, amely csak ragályt terjeszt, betegséggel fertőzi a társadalmat, rontja a vérba-jok és egyéb fertőző bajok statisztikáját és legtöbbször lopásból, rablásból, gyilkosságból, becsapásból tartja el magát. Ha megnézzük az újságok bűnügyi rovatát, ma is ezrével találunk cigány bűnözőket, akiket a rendes állampolgárok mértékével sem jogi, sem közellátási, sem büntetőjogi szempontból mérni nem lehet.”

1943. október – Jászapátiban a legutóbbi időben sok baromfilopás történt – jelentette az MTI tudósítója „Bizalmas” információként. – „A cigányok a macskák nagy részét is kiirtották, hogy bőruket értékesíthessék. A nagyközség képviselőtestülete emiatt elrendelte, hogy a 15 éven aluli cigány nappal az utcán csak iskolába menet vagy onnan jövet tartózkodhat, a 15 éven felüli cigány pedig este 8 óra után nem jelenhet meg az utcán és nyilvános helyekre sem járhat. Az ellenszegülőktől megvonják a dohányvásárlási jogot és a cukorjegyet.”

1944. január – A Belügyminisztérium Közbiztonsági osztálya utasítása szerint a partizánok elől a független horvát állam és Szerbia felől Magyarországra menekülő polgári lakosság nagy tömegeiből a határon ki kell szűrni, és fel kell tartóztatni a gyanús elemeket, az idegen nemzetiségűeket, a zsidókat és a cigányokat (BM 28.600/1943. VII. res. utasítás).

1944. április – A szigetvári főszolgabíró Révfa község cigánytelepe területére gyűjtette össze járása valamennyi (1166) cigányát, megfosztva őket lakásuktól, megélhetésüktől.

– A miskolci polgármester saját hatáskörében rendeletet adott ki, melyben kizárta a vajellátásból a zsidókat és a cigányokat is.

1944. május – A Zimonyban élő csaknem 600 magyar hazatelepítése ügyében Belügyminisztériumi átirat született, amelyben a Külügyminisztériumot tájékoztatták, hogy hazatérési igazolványt nem lehet kiállítani a zsidóknak, cigányoknak és idegen nemzetiségűeknek. (BM 9457/1944.V.2. sz. átirat)

– Sallay István a Magyar Szó május 22-ei számában „A zsidókérdés mellett cigánykérdés is van Nagyörösön” címmel publikált írásában a cigányok elleni fellépést, a kérdés zsidókéhez hasonló rendezését szorgalmazta.

1944. június-augusztus – A nyár folyamán több vármegye vezetői az 1939. évi II. törvénycikkre, a honvédelmi törvényre hivatkozva (központi intézkedés, rendelet, vagy utasítás nélkül) honvédelmi munkajeggyel elhurcoltattak cigány családokat, elsősorban komoly munkaerőhiányos mezőgazdasági munkákra, aratásra,

betakarításra. Ez megtörtént a Kelet-Magyarország megyéiben, Szolnok megyében és Bács-Kiskunban. Éppúgy, mint Nyugat-, és Dél-Magyarországon: pl. *Sárváron, Szekszárdon, Pécsváradon, Véménden.*)

1944. július – A cigányoktól az országban, több vármegyében is megvonták az élelmiszerjegyeket.

– *Szegedi Gyula „Nagykőrösi mozaik”* című, az Összetartásban megjelent írásában a cigányok internálását sürgette.

– *„Zsidókérdés után csak el lehet intézni a cigánykérdést!”* címmel jelent meg egy uszító szellemű írás (CLIÓ szerzői jeggyel) az Új Fehérvár július 22-ei számában.

– A Sopron vármegyei főispán – elsőként az országban – (a zsidókra vonatkozó rendelkezésekhez hasonló későbbi országos intézkedésekre számítva és készülve) összeíratta a vármegyeje területén található összes cigányt.

1944. augusztus – *Szatmárnémeti* város piacairól és a belvárosból kitiltották a cigányokat. A rendelkezést szigorúan ellenőrizték. A munkanélküli cigányokat munkatáborba szállították.

– *„Jön a cigánytörvény. A zsidók után a cigányoktól is megszabadulunk?”* címmel, illetve alcímmel jelentetett meg örvendező cikket a Fejér Megyei Napló, *Keszthelyi László* tollából.

– A zirci járás főszolgabírája határozattal tiltotta ki a cigányokat a csatkaibúcsúról.

1944. szeptember – Egy bizalmas belügyminiszteri rendelet született, melynek értelmében ki kellett szűrni és tilos beengedni a határon a Szlovákia felőli menekültek között menekülő cigányokat. A BM Közbiztonsági osztálya intézkedett az országhatáron átszivárgott cigányok bejövételük útján történő visszatoloncolásra is.

– A zirci járás főszolgabírája járásának cigányai augusztus 31-i kitiltása után hozott határozata alapján *Győr, Komárom, Székesfehérvár, Sopron, Veszprém* és *Pápa* városok, és a hozzájuk tartozó megyék cigányságát is eltiltotta a csatkaibúcsún való részvételtől.

– *„Vigyék közmunkára Somogy megyében is a cigányokat!”* címmel sürgette a Somogyi Újság szeptember 21-ei száma, hogy *Somogyban* is kivétel nélkül rendeljék ki közmunkára a vármegye területén élő cigány családok összes férfi tagját.

1944. október – A déli hadműveleti terület kormánybiztosa *Pécsett* kiadta 147/HdM Korm.Bizt./1944. számú rendeletét, mely szerint azt követően a cigányok csak kivételes engedély birtokában hagyhatták el tartózkodási helyüket. (Aki ezt megszegi, a büntetésen kívül internálandó.)

– Hangonyi cigány asszonyok panaszt tettek a helyi körjegyzői hivatalban, mivel a szeptemberben cigány munkaszázadba elvitt, és azóta honvédelmi munkát végző férjeik után nem folyósítottak számukra hadisegélyt.

– A Békés-megyei *Dobozon* az első páncélos hadosztályhoz tartozó tábori csendőrök a helyi csendőrökkel együtt kézigránáttal és golyószóróval végeztek ki a környékről összeszedett és megkínzott húsz romát, köztük asszonyokat, és gyermekeket. (Némelyeket az exhumálás tanúsága szerint még élve temettek el.)

– A fennmaradt veszteséglisták szerint az 1039/1. cigány munkásszázad október 10–12. között 58 halottat, eltűntet jelentett.

1944. november – Felállították a körmendi gettót a Zala és Vas megyei cigányok részére, majd három hét múlva a német birodalom határán felállított munkatáborba vitték őket.

– A buchenwaldi koncentrációs táborban 1944 novemberében magyar cigányként regisztráltak 153 foglyot. (Közülük 18-an már decemberben meghaltak.) A dachau SS-lágerrendszer 20 075 magyar foglyából 1126 volt magyar cigány. A cigányok együttes létszáma 1340-et tett ki.)

– Budapest környékén: *Rákospalotán, Csepelen, Pesterzsébeten, Soroksáron, Kispesten, Pestlőrincen, Nagytétényben, Budakalászon, Újpesten* családotstól, gyermekestől összetertették a romákat a helyi csendőrségre, majd az óbudai téglagyárba hajtották.

ták őket. Hat nap múlva hajnalban a budaörsi pályaudvarra kísérték, ott bevagonírozták őket és elindították a koncentrációs táborokba Dachaubá, majd a nőket és gyerekeket Ravensbrückbe.

– A Belügyminisztérium VII. osztálya és a Honvédelmi Minisztérium *Hajnácskő* László csendőr alezredes irányítása alatt „országos razziát” szervezett a romák összeszedésére és németországi munkára történő átadására”. Megindult a cigány családok összeszedése és internálása a Felvidéken, Zala, Veszprém, Vas, Baranya, Somogy, Tolna, Komárom, és Győr és Sopron vármegyékben. A családokat először a Komáromi Magyar Királyi Katonai Internáló Táborba (a komáromi Csillagerődbe) szállították, ahol szelektáltak. A munkaképtelenek közül többeket elengedtek. A többieket Németországba – *Dachau*, *Mauthausen* és *Bergen-Belsen*be deportálták, így sokuknak a halálba vezetett az útjuk.

– A komáromi Csillagerődben berendezett táborból elbocsátottak több kisgyerekes cigány nőt. Az ott átélt iszonyatos állapotok következtében a hazafelé vezető úton négy cigány kisgyermek meghalt. A legfiatalabb 1 hetes, a legidősebb 4 éves volt.

– A Tolna megyei *Mekényes* és Lengyel közötti völgykatlanban meghúzódó cigánytelepen a csendőrök géppisztolyból tüzet nyitottak a Sárközi család tagjaira, majd a menekülők közé kézígránátokat dobtak. Akciójuk után tizenhat (más forrás szerint: 14) halott roma maradt. A legfiatalabb 2, a legidősebb áldozatuk 69 éves volt.

1944. december – Az első bécsi döntéssel a Magyar Királysághoz visszacsatolt felvidéki *Szalatnyán* a megszálló németek a falubeli cigány lakosságot – 56 személyt, köztük időseket és gyerekeket is – egy házba gyűjtötték össze, majd a rákövetkező napon a házat rájuk gyújtották, s aki megpróbált kimenekülni közülük, azt lelőtték.

1945. január – A Fejér megyei *Szolgaegyház* községben egy ismeretlen katonai alakulathoz tartozó katonai csoport tagjai egy cigány családot és 27 rokonát agyonlőtték. Az eset feltáratlan, dokumentumok nem állnak rendelkezésre.

– A felvidéki *Nyárasd* és *Vásárút* települések határában 60 romát végeztek ki a nyilasok.

– A Veszprém megyei *Lajoskomáromban* magyar tábori csendőrök kivégezték a település összes otthon tartózkodó cigány lakosát, két család 16 tagját, köztük 1-9 éves gyermekeket gyilkoltak le. (Egyes források vitatják, hogy a gyilkosok magyar katonai alakulat tagjai lettek volna.)

1945. február – A visszafoglalt Székesfehérvárról *Várpalotára* hurcoltak a nyilasok 118 (egy forrás szerint 123) cigányt – nagy részben nőket és gyerekeket –, akiket az *Inota* felé eső Grábler-tónál lemészároltak és közös sírba temettek.

– A Szombathelyen székelő Magyar Királyi Honvédelmi Kerület Területén Működő Kormánybiztos utasítja Vas vármegye alispánját, hogy a hadműveleti és a közvetlenül mögötte húzódó területekről az ott lakó vagy átvonuló cigányokat össze kell gyűjteni és az említett területekről ki kell telepíteni. A végrehajtás során a „legradikálisabb eszközök is igénybe vehetők” – írja az utasítás.

– A *Kőszegen* ülésező nyilas kormány „a cigánykérdés legradikálisabb legszigorúbb végmegoldásáról” dönt, mely szerint a községekben élő valamennyi cigány gyűjtőtáborba szállítandó. *Vajna* Gábor nyilas belügyminiszter kijelentette: „a zsidó- és cigánykérdés maradéktalan, ha kell drákói rendezését megkezdtem, amit e két nemzetidegen faj magatartása tett szükségessé.”

1945. április 12-13. Magyarország területéről az utolsó német egységet is kiszorította a szovjet Vörös Hadsereg. Magyarországon véget értek a hadműveletek, az ország egész területén hatályon kívül kerültek a nyilas uralom alatt hozott törvények és egyéb jogszabályok.

(háes)